

Το κίνημα της Κορινθιακής Δημοκρατίας

1

Ορέστης Διδυμιώτης

Συνοπτική περιγραφή

Δραστηριότητα για τη δημοκρατία και τη συλλογική δράση με βάση την κινητοποίηση των ποδοσφαιριστών της «Κορίνθιας Παούλιστα» τη δεκαετία του 1980 στο Σάο Πάολο της Βραζιλίας. Η ιστορία του Σόκρατες και της παρέας του καλεί τους μαθητές και τις μαθήτριες να επανεξετάσουν προσωπικά τους Βιώματα, να ανασκευάσουν την εμπειρική γνώση της καθημερινότητας και να σκεφτούν την έννοια της συλλογικότητας.

Στόχοι

Για τους μαθητές και τις μαθήτριες:

- * Να προβληματιστούν πάνω σε ζητήματα που αφορούν τη δημοκρατική λειτουργία και τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων σε μια ομάδα.
- * Να αναρωτηθούν για τον καταμερισμό των ρόλων και αρμοδιοτήτων. Πώς γίνεται; Με τι κριτήρια;
Τι εξυπηρετεί;
- * Να πραγματευτούν τη σχέση των διεκδικήσεων για ισότητα με την έννοια της δημοκρατίας.
- * Να σταθούν κριτικά απέναντι στο συγκεντρωτικό μοντέλο διοίκησης που κυριαρχεί στο σύγχρονο ποδόσφαιρο, αλλά και στους περισσότερους τομείς της κοινωνικής ζωής.
- * Να φανταστούν, να προτείνουν και να επεξεργαστούν ιδέες για τη διεύρυνση και εμβάθυνση της δημοκρατίας στο σχολείο ή και αλλού.
- * Να εμβαθύνουν τη γνώση τους για τα μοντέλα λαϊκής βάσης στο ποδόσφαιρο.

Υλικά

- *Η/Υ
- *προτζέκτορας
- *ηχεία

Τάξεις

Γ' Γυμνασίου – Γ' Λυκείου

Χώρος

Σχολική αίθουσα
με δυνατότητα προβολής

Διάρκεια

Mία διδακτική ώρα
(με δυνατότητα επέκτασης για εργασία)

Εφαρμογή

► Προβάλετε το βίντεο: <https://youtu.be/pavtKSzax3c> (5 λεπτά).

► Μοιράστε το φύλλο μαθητή και διαβάστε το κείμενο για το κίνημα της «Κορινθιακής Δημοκρατίας» στην τάξη (5 λεπτά).

Το παράδειγμα της «Κορινθιανής Δημοκρατίας» θέτει ορισμένα κρίσιμα ερωτήματα για τον καταμερισμό των ευθυνών και αρμοδιοτήτων στο πλαίσιο της λειτουργίας μιας ομάδας, καθώς και για τις σχέσεις εξουσίας και κυριαρχίας που αναπτύσσονται σε αυτή. Πρόκειται για ερωτήματα που θίγουν την «ουσία» της δημοκρατίας, ερωτήματα στα οποία ωστόσο δεν υπάρχουν εύκολες και έτοιμες απαντήσεις. Μια καλή αρχή, επομένως, είναι να αναγνωριστούν ως προβλήματα προς επίλυση και να τεθούν σε συζήτηση από τους ίδιους τους μαθητές και τις μαθήτριες. Στόχος της προτεινόμενης δραστηριότητας είναι να καταστεί ορατό το ενδεχόμενο μιας διαφορετικής μορφής κοινωνικής οργάνωσης που διασφαλίζει μια πιο ενεργή και ισότιμη συμμετοχή των μελών της κοινότητας.

Ενδεικτικές ερωτήσεις για συζήτηση:

- Υπάρχουν μαθητές ή μαθήτριες που συμμετέχουν σε αθλητικές ομάδες; Αν ναι, ζητήστε να σας μεταφέρουν την εμπειρία τους από τη συμμετοχή σε αυτές. Θεωρούν ότι έχουν λόγο στα ζητήματα της ομάδας ή αισθάνονται αποκλεισμένοι από τις αποφάσεις; (Π.χ. ποιος αποφασίζει τις θέσεις των παικτών, το σύστημα, τις ώρες των προπονήσεων, κ.λπ. ;)
- Τι πιστεύετε ότι εννοούσε ο Σόκρατες με τη φράση «εκδημοκρατισμός της έκφρασης»; Ποιο είναι το όφελος μια τέτοιας διαδικασίας;
- Πώς φαντάζεστε να εφαρμόζεται στην πράξη ο εκδημοκρατισμός της λειτουργίας μιας ομάδας (ποδοσφαιρικής, αθλητικής, μουσικής ή καλλιτεχνικής – επιλέξτε μία περίπτωση ανάλογα με τα προσωπικά βιώματα και το ενδιαφέρον των μαθητών); Ζητήστε από τους μαθητές να επεκτείνουν το μοντέλο της «Κορινθιακής Δημοκρατίας» χρησιμοποιώντας συγκεκριμένα παραδείγματα σαν αυτά που ακούστηκαν στο βίντεο. Παράλληλα, ζητήστε τους να επισημάνουν όσα προβλήματα ή εμπόδια θεωρούν ότι μπορεί να προκύψουν (π.χ. ειδική επιστημονική ή τεχνική γνώση ορισμένων ζητημάτων, ανταγωνισμός, πίεση για το αποτελέσματα, έλλειψη χρόνου, κ.λπ.) και πώς μπορούν να ξεπεραστούν.
- Μία από τις βασικές επιδιώξεις του κινήματος ήταν η συμμετοχή των φιλάθλων στη διοίκηση της ομάδας. Ωστόσο, το συγκεκριμένο εγχείρημα έμεινε ανολοκλήρωτο. Μπορούμε να σκεφτούμε τρόπους με τους οποίους μπορεί να πραγματοποιηθεί κάτι τέτοιο στη σημερινή εποχή; Σε ποιες αποφάσεις της ομάδας μπορούν να συμμετέχουν οι φίλαθλοι και με ποιο τρόπο; Ζητήστε από τους μαθητές να αναφέρουν συγκεκριμένα παραδείγματα αποφάσεων στις οποίες θα μπορούσαν να συμμετέχουν οι οπαδοί (π.χ. μεταγραφές, τηλεοπτικά δικαιώματα και μεταδόσεις αγώνων, κατασκευή γηπέδου, τιμές εισιτηρίων, κ.λπ.).
- Σε ποιες αποφάσεις του σχολείου μπορούν να συμμετέχουν οι μαθητές; Τι εμπόδια υπάρχουν;

Το κίνημα

της Κορινθιακής

Δημοκρατίας

Δυνατότητα επέκτασης δραστηριότητας

- Ζητήστε από τους μαθητές να αναζητήσουν πληροφορίες σχετικά με τα μέλη της διοίκησης της ομάδας που υποστηρίζουν και τον τρόπο επιλογής τους, ώστε στο επόμενο μάθημα να κάνουν μια συνοπτική παρουσίαση (ατομική ή ομαδική) των αποτελεσμάτων της έρευνάς τους λαμβάνοντας υπόψη τα ακόλουθα ερωτήματα:
 - Μέσα από ποιες διαδικασίες τοποθετήθηκαν τα μέλη της διοίκησης σε αυτές τις θέσεις;
 - Με ποιο τρόπο ελέγχονται για το έργο που παράγουν και τις αποφάσεις που παίρνουν;
 - Σε ποιο όργανο/πρόσωπο λογοδοτούν;
 - Οι φίλαθλοι της ομάδας τι ρόλο έχουν σε όλη αυτή τη διαδικασία;
Γνωρίζετε παραδείγματα όπου μία απόφαση της διοίκησης ήταν αντίθετη με τη γνώμη των φιλάθλων;
- Ζητήστε από τους μαθητές να ψάξουν πληροφορίες για τα μοντέλα λαϊκής βάσης στο σύγχρονο ποδόσφαιρο και να παρουσιάσουν κάποιο παράδειγμα (μελέτη περίπτωσης) στο επόμενο μάθημα.

Το κίνημα

της Κορινθιακής
Δημοκρατίας

Φύλλο μαθητή

Η «Κορίνθιανς Παουλίστα» είναι μία από τις ιστορικές και δημοφιλέστερες ποδοσφαιρικές ομάδες της Βραζιλίας, με εκατομμύρια φιλάθλους. Ιδρύθηκε το 1910 στο Σάο Πάολο από μετανάστες εργάτες, ενώ ακόμη και σήμερα διατηρεί ισχυρούς δεσμούς με τις λαϊκές τάξεις της χώρας. Στην πλούσια ιστορία της έχει να επιδείξει αμέτρητες διακρίσεις και δεκάδες κατακτήσεις τίτλων, μεταξύ των οποίων τέσσερα πρωταθλήματα Βραζιλίας, ένα κόπα λιμπερταδόρες και δύο παγκόσμια κύπελλα συλλόγων, καθώς επίσης την ανάδειξη ορισμένων σπουδαίων ποδοσφαιριστών παγκόσμιας κλάσης, όπως ο Ριβελίνο και ο Σόκρατες. Ωστόσο, αυτό που κάνει την «Κορίνθιανς» ξεχωριστή και ιδιαίτερα αγαπητή στους φιλάθλους της είναι μια νίκη που πέτυχε όχι μέσα στο γήπεδο, αλλά έξω από αυτό, σε έναν αγώνα διαφορετικού χαρακτήρα με κρίσιμες προεκτάσεις για τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε τη λειτουργία μιας ομάδας με όρους δημοκρατικής συλλογικότητας.

Το 1982, κατά τη διάρκεια της στρατιωτικής δικτατορίας, προκηρύχθηκαν εκλογές για την προεδρία του συλλόγου. Υποψήφιοι ήταν δύο συνδυασμοί με αντίθετες ιδέες και αντιλήψεις. Ο πρώτος συνδυασμός με το όνομα «Τάξη και Αλήθεια» είχε επικεφαλής τον απερχόμενο πρόεδρο Βισέντε Ματέους, έναν εκπρόσωπο του παλιού κατεστημένου που απολάμβανε τη στήριξη του στρατιωτικού καθεστώτος. Αυτός ο συνδυασμός αντιπροσώπευε ένα συγκεντρωτικό μοντέλο διοίκησης που ανέθετε όλες τις αρμοδιότητες και την ευθύνη των αποφάσεων στον πρόεδρο και έναν κύκλο στενών συνεργατών.

Ο δεύτερος συνδυασμός ήταν αυτός του κινήματος της «Κορινθιακής Δημοκρατίας» [Democratia Corinthianā] που διεκδικούσε ένα εναλλακτικό, δημοκρατικό μοντέλο διοίκησης με ισότιμη συμμετοχή όλων των μελών του ποδοσφαιρικού τμήματος, ακόμα και των φιλάθλων. Ανάμεσα στους εμπνευστές του κινήματος ήταν ο αρχηγός της ομάδας Σόκρατες και ο αμυντικός Βλαντιμίρ, ενώ επικεφαλής του συνδυασμού για την προεδρία ήταν ο Βαλντεμάρ Πίρες.¹

Η αναμέτρηση έλαβε από την πρώτη στιγμή έντονα πολιτικά και ιδεολογικά χαρακτηριστικά. Δεν ήταν μια απλή σύγκρουση για το αξίωμα του προέδρου. Ήταν μια διαμάχη ανάμεσα σε δύο διαφορετικά μοντέλα οργάνωσης της κοινωνικής ζωής, ανάμεσα στον αυταρχισμό, την ολιγαρχία, από τη μία πλευρά και τη δημοκρατία, από την άλλη.² Η εκλογική νίκη της «Κορινθιακής Δημοκρατίας» σηματοδότησε μία νέα εποχή για το βραζιλιάνικο ποδόσφαιρο και αποτέλεσε πηγή έμπνευσης για την υπόλοιπη κοινωνία.

Με κεντρικό σύνθημα «Κέρδισε ή χάσε, αλλά πάντα δημοκρατικά», το κίνημα της «Κορινθιακής Δημοκρατίας» κατάφερε να κερδίσει την υποστήριξη της φίλαθλης κοινής γνώμης και να πάρει γρήγορα μαζικές διαστάσεις. «Ο βασικός στόχος μας», αναφέρει ο Σόκρατες, «ήταν ο εκδημοκρατισμός της έκφρασης. Η ομάδα μας αποφάσισε να διεξάγει ψηφοφορία για τα πάντα. Ετσι θα έπρεπε να συμβαίνει και στην κοινωνία».³ Οι παίκτες και το προπονητικό τιμ άρχισαν να συζητούν και να εκφράζουν τη γνώμη τους για διάφορα ζητήματα που αφορούσαν τη λειτουργία της ομάδας (π.χ. την ώρα του φαγητού, την επιλογή του ξενοδοχείου στο οποίο θα κατέλυε η αποστολή πριν από τους αγώνες ή ακόμα και τις μεταγραφές), ενώ όλες οι αποφάσεις λαμβάνονταν μέσα από συλλογικές διαδικασίες. Έτσι, η γνώμη του φροντιστή είχε την ίδια βαρύτητα με αυτή του αρχηγού, του προπονητή ή του προέδρου της ομάδας.

Μερικά χρόνια αργότερα, ο Σόκρατες υποστήριξε σε συνέντευξή του: «Στο ποδόσφαιρο συμβαίνει το εξής παράδοξο: ως μονάδα ο εργαζόμενος έχει μεγαλύτερη δύναμη από τον εργοδότη. Κρατά τις μάζες στα χέρια του. Αυτή η εμπειρία ήταν εξαιρετικά πλούσια. Μας έδωσε την ευκαιρία να αναπτύξουμε μια τεράστια δυναμική, αλλά και να επανακαθορίσουμε τις σχέσεις εργαζομένου και εργοδότη».⁴ Σύμφωνα με τον πρώην διεθνή ποδοσφαιριστή Ερικ Καντονά, η «Κορινθιακή Δημοκρατία» αποτέλεσε ένα εργαστήρι πειραματισμού για το πώς πρέπει να είναι η ζωή: αυτοδιαχείριση, διάλογος, ριζοσπαστικές ιδέες και ισότιμη συμμετοχή στις αποφάσεις.⁵ Αυτή είναι η κληρονομιά του Σόκρατες και της παρέας του την οποία καλούμαστε να αξιοποιήσουμε. Η χειραφέτηση δεν επιβάλλεται, προκύπτει μέσα από μορφές δημοκρατικού πειραματισμού πάνω στις «ικανότητες του οποιουδήποτε» και την οικοδόμηση μιας αγωνιστικής «κουλτούρας εμπιστοσύνης».⁶

1 Αδάμος Ζαχαριάδης, «Μπαλαδόροι ακτιβιστές της Δημοκρατίας», *Χρόνος* (διαδικτυακό περιοδικό), τεύχ. 3, 2013, <http://www.chronosmag.eu/index.php/es-ple-s-e.html>

2 Matthew Shirts, «Playing Soccer in Brazil: Socrates, Corinthians and Democracy», *The Wilson Quarterly*, τεύχ. 13, τόμ. 2, 1989, σσ. 119-123.

3 Απόσπασμα από συνέντευξη του Σόκρατες στη σειρά ντοκιμαντέρ «Football Rebels», Al Jazeera English, 2013.

Ένα άρθρο για το θέμα μπορείτε να βρείτε εδώ: <http://tvxs.gr/news/athlitika/o-sokrates-kai-idimokratia-ton-korinthians> και ένα απόσπασμα του ντοκιμαντέρ μπορείτε να δείτε εδώ: <https://youtu.be/pavtKSzax3c>

4 Βλ. Αδάμος Ζαχαριάδης, ό.π.

5 Βλ. τη σειρά ντοκιμαντέρ «Football Rebels», ό.π.

6 Jacques Rancière, «Κομμουνιστές χωρίς Κουμουνισμό», εισήγηση στο συνέδριο «Για την ιδέα του Κομμουνισμού», στο Μπίρμπεκ του Λονδίνου, 13-15 Μαρτίου 2009.

Το κίνημα

της Κορινθιακής
Δημοκρατίας